

Uluslararası Güvenliği Kim Yönetiyor? Modern Polis İnşasının Gösterdikleri

Funda Hülagü

Dr. Araş. Gör.
Mersin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
fundahulagu@gmail.com

Özet: Son yıllarda, uluslararası ilişkiler literatüründe küresel güvenlik yönetimi tartışmalarına hakim olan geleneksel paradigmlar karşısında alternatif bakış arayışları oldukça ön plandadır. Geleneksel yaklaşımların ötesine geçebilme kaygısını paylaşan bu makale, uluslararası tarihsel maddeci yaklaşımın bu başlıktaki analitik gücünü, yaklaşımın sunduğu olanak ve sahip olduğu kısıtları test etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışma modern polis aygıtlarının 19. yüzyıldaki uluslararasılaşma serüvenine odaklanmakta ve güvenlik alanındaki ulus-üstü eğilimlerin henüz modern polis kurumunun inşa edilmesi aşamasında devrede olduğuna işaret etmektedir. Bu durum, devletin uluslararasılaşmasının genel kanının aksine 2. Dünya Savaşı sonrası dönemin münhasır bir ürünü olmadığını gösterirken, uluslararasılaşmanın taşıyıcı kadrolarının-ekonomi dışı ya da en iyi ihtimalle görece özerkliğe sahip olduğu varsayılan uluslararası güvenlik alanında dahi- sınıf refleksiyle davrandığının altını çizmektedir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası tarihsel materyalizm, modern polis, devletin uluslararasılaşması, uluslararası güvenlik yönetimi, sınıf bilinci

Who Governs the International Security? The Case of Modern Police Formation

Abstract: The debates on global security governance have been recently challenged by alternative and indeed mostly critical approaches to traditional international security paradigms. Departing from a similar quest to transgress the limits posited by these traditional approaches, this paper tries to test the analytical power or discover the limits and promises of the transnational historical materialist approach to IR. To this end, the research focuses on the 19th century modern police formation era and points out the existence of trans-national dispositions in this very early police formation process. This state of affairs demonstrates not only that the phenomenon of state internationalization is concurrent with the modern state formation processes, but also that the trans-national cadres involved in the making of the modern security field- a field assumed to possess an extra-economic substance or a relative autonomy at best- act in accordance with the bourgeois class power.

Keywords: Transnational historical materialism, modern police, internationalization of the state, international security governance, class consciousness

Hülagü, F. 2012, "Uluslararası Güvenliği Kim Yönetiyor? Modern Polis İnşasının Gösterdikleri", *Toplum ve Demokrasi*, Yıl 6, Sayı 13-14, Ocak-Aralık, s. 129-152.

Giriş

Uluslararası İlişkiler disiplininin dünya düzenini sorgulayan öğrencileri için uluslararası güvenlik çalışmaları yakın zamanlara kadar uzak durulması gereken bir alandı. Öte yandan da, belli ki güvenlik güvenlikçilere bırakılmayacak kadar yaşamsal bir konuydu... İşbu makale, uzman bir soğukkanlılık ve edinilmiş bir akıl adam/kadın vasfıyla, beyaz camda boy göstererek, insan hayatına değen her şeyi bir tür güvenlik sorunu olarak değerlendiren, kendisini bir bombaya bir güvercinden çok daha yakın hisseden araştırmacıların, akademisyenlerin ya da *think-thank* uzmanlarının yaklaşımlarını, ki bu yaklaşımlar pek çok nitelikli eleştirel karşı-çalışmanın da konusu olmuşlardır¹, kenara bırakır ve halihazırdaki eleştirel uluslararası güvenlik tartışmalarına mütevazı bir katkı sunmayı amaçlar. Öte yandan, görülen odur ki uluslararası güvenlik alanındaki eleştirel çalışmalarda bir tür *sınıftan kaçış* gözlenmektedir. Diğer bir deyişle, uluslararası güvenlik süreçlerinin ve politikalarının analizinde, bu süreç ve politikaların faillerini tartışırken, bu faillerin kapitalist sistemdeki toplumsal mücadelelerinin neresinde durdukları, ürettikleri politikaların emek-sermaye çelişkisinde nereye oturduğu, bugün artık küresel bir nitelik sergileyen sermaye düzeniyle ne menem bir ilişki içerisinde oldukları sorunsallaştırılmaz.

Yaklaşım odağında sınıflı bir yapı olmadan *uluslararası güvenlik alanının failleri kimlerdir sorusunu soran* ve bu faillerin güvenlik politikalarının inşası konusundaki rolüne kafa yoran güncel eleştirel yaklaşımlara, Didier Bigo ve Anastasia Tsoukalas'ın (2007) çalışmaları örnek olarak verilebilir. Uluslararası güvenliği kimin yönettiği temel sorusunu soran Bigo ve Tsoukalas (2007) güvenlik alanında bir özne ararken, araştırmacının iradecilik [voluntarizm] tuzağına düşmemesi gerektiğini ve böylesi bir riski bertaraf etmenin ön koşulunun da bunu önleyecek bir inceleme kategorisi yaratmak olduğunu söylerler. Onlara göre, güven(siz)lik meselesini yöneten profesyonellerden müteşekkil Bourdieu'vari bir *alan* [field] bulunmaktadır. Buna göre, her ne kadar bu alan ürettiği sonuçlar bağlamında gayri-liberal [illiberal] pratiklere sebep olsa da, bu sonuçlar bir master plan etrafında hareket eden uzmanların bilinçli kararları olarak okunmamalıdır (Bigo ve Tsoukalas, 2007: 4). Bu iki araştırmacının nazarında, bu alanda farklı güvenlik mevhumları ve pratikleri birbirleriyle etkileşime girer, çatışır ve bu nedenle de *olumsal bir alan etkisi* [contingent field effect] doğururlar ve bu olumsal sonuç şiddet mantığının dönüşmesine yol açar. Bu nedenle de uluslararası güvenlik alanı, bir tür küresel elitin planlı ya da projelendirilmiş bir çalışmasına değil, farklı devletli ya da özel-sektör temelli ulusaşan aktörlerin kendi aralarındaki mücadelelerine ev sahipliği yapan bir arenaya tekabül eder.

Ayrıca şiddet mantığını döşümüne uğratan ve şekillendiren bu alanın yine de kendine özgü kimi araçları vardır ve istatistik bunlardan bir tanesidir (Bigo, 2007: 12). Bu nedenle de güvenlik alanındaki uzmanlık birikimi ve buna bağlı olarak gelişen toplumsal kontrol ve gözetleme teknolojileri *alan*

¹ Bu türden çalışmalara örnek olarak bkz. Neocleous (2006b); Bigo (2007).

etkisini şekillendirme konusunda oldukça belirleyicidirler. Güven(siz)lik konusundaki teknoloji politikalarının gelişimi meselesi bir mücadele konusudur ve bu mücadeleyi kimin kazandığı önemlidir (Bigo, 2007: 13). Öte yandan, uluslararası güvenlik alanının kendisi yalnızca farklı örgütlerin ya da aktörlerin birbirleriyle mücadele ettikleri bir alan değil, aynı zamanda bu alan üzerinden kendilerine bilgi kaynağı ve sembolik güç devşirdikleri bir alandır (Bigo, 2007: 13). Ancak, bu uluslararası güvenlik alanının kendisinin *yaptırım gücü olduğu anlamına gelmez*, alan daha ziyade bilgi üretimine ve buna bağlı olarak gelişen güvenlikleştirme (ya da güvensizlikleştirme) *söylemlerine* ev sahipliği yapar (Bigo, 2007: 23).

Fakat, öyle gözükmemektedir ki Bigo'nun uluslararası güvenlik alanı kavramı, kapitalizm bağlamında şekillenen sınıf çıkarı olgusuyla ilişkilendirmediği sürece analitik olmaktan ziyade, betimleyici bir kavram olarak iş görür. Güven(siz)likleştirme politikalarının, burada neyin asli unsur olup neyin asli olmadığına karar verenlerin, bir mücadele güttükleri doğru olmakla beraber, bu mücadeleyi nasıl bir arka-planda, hangi tarihsel-toplumsal koşullarda gerçekleştirdikleri, Bigo'nun çalışmalarında fazlasıyla göz ardı edilmiştir ve bu nedenle de güvenlik alanı kavramı çözümleyici olmaktan ziyade fetişleştirici bir görev görme tehlikesine gebe gözükmemektedir. Güvenlik politikalarına karar verenler kimlerdir sorusu, bir tür kendi kendine devinen, yaşayan bir "alan" mevhumuna içkin olarak görülmüş, iradecilikten kaçayım derken metafizik bir yapısalcılığın içine düşme tehlikesi söz konusu olmuştur: kendi kendine eyleyen ve kendi kendini üreten bir alan... Böylesi bir yapısalcılığı aşmanın bir yolu olarak bu makale, Uluslararası Tarihsel Materyalist [Transnational Historical Materialist] yönetime başvurur.

Uluslararası tarihsel materyalizm, bir burjuva sınıfın uluslararası alandaki oluşumuna ve kendini yeniden üretme mekanizmalarına odaklanması bağlamında, uluslararası ölçek bağlamında sınıf temelli bir siyaset sosyolojisinin de imkanlarını içerir. Öte yandan, bu yaklaşım çok yakın tarihte jeopolitik üzerine yapılan tek bir çalışma haricinde², burjuva siyasetinin kendini ekonomi-dışı alanlarda nasıl örgütlediği meselesine yakın bir ilgi duymamaktadır. Sonuç olarak, uluslararası güvenlik literatüründeki eleştirel çalışmalarla uluslararası tarihsel materyalist yöntem arasında bir bakışsızlık bulunmaktadır.

Bu makale, hem uluslararası güvenlik tartışmalarındaki hakim eleştirel paradigmayı zorlamak hem de zorun ulus-ötesi alanda örgütleniş konusunda da bir siyasi özne olarak burjuvazinin failliği üzerine düşünmek için, "uluslararası güvenliği kim yönetiyor?" sorusuna, bugün popüler olduğu ismiyle "küreselleşme dönemi"nden değil 19. Yüzyılda polislik meselesinin gelişimi sürecinden bakmaya çalışacak.

Sosyal bilimler alanının değişimi açıklamakla mükellef olduğunu söylesek abartmış olmayız. Ancak, değişimi açıklarken kimi sürekliliklere

² Uluslararası tarihsel materyalist yaklaşımı jeopolitik tartışmaları bağlamında işlevsel kılan bu çalışma için bkz. De Graaff & Van Apeldoorn (2010).

işaret etmek, onca değişimin arasında var olmaya devam eden unsurların neden ve nasıl olup da sürdüklerini sormak da, eşyanın tabiatını anlamak açısından önemlidir. Bu nedenle de bu makale, bugün "uluslararası güvenliği kim yönetiyor?" sorusunun cevabını geçmişte arayacak ve gözlerini 19. Yüzyılda polisin uluslararasılaşması süreçlerine çevirecektir. Burada elbette süreklilik vurgusu, değişim tartışmaları hilafına yapılmamaktadır. Örneğin, 19. Yüzyılda güvenliği yönetme pratikleriyle neoliberal dönemdekilerin farklılaştığı ve temel belirleyen hegemonya projelerinin değiştiğini inkar edemeyiz. Öte yandan, küresel yönetim pratiklerinin son yirmi yılın bir ürünü olmadığı ve küresel yönetim denilen olgunun ilk ortaya çıktığı dönemden beri ekonomi-dışı zorun örgütlenmesi meselesinde dahi sınıf temelli ve kapitalizmde yönetim krizinin çözümüne yönelik bir özellik gösterdiği hipotezini sağlam bir teze dönüştürebilmek için bu makale gözlerini modern polis inşası süreçlerine çevirmiştir.³

Diğer bir deyişle, 19. Yüzyılda devletler sisteminin ulusları kesen bir ölçekte mümkün olduğunca homojonize etmeye çalıştığı polislik politikalarına odaklanılacak, böylece burjuvazinin bir tür siyasi krizleri idare etme ya da önleme yöntemi olarak kullandığı *polisin uluslararasılaşması* süreçlerine bakarak "uluslararası güvenliği kimlerin yönettiği" sorusuna cevap aranacaktır. Bu araştırmanın güncel uluslararası güvenlik tartışmalarına şu açılardan bir katkı sunması beklenmektedir: kapitalizm dünya üzerinde var olduğundan beridir uluslararası güvenlik süreçlerine rengini veren burjuva sınıfsal öğelerin teşhiri. Diğer bir deyişle, 19. Yüzyılda polislik konusunda yaratılan devletler üstü politikaların faillerinin teşhisi ve incelemesi sonucunda bu makale teorik kimi çıktılar elde etmeyi hedeflemektedir. Ancak, teorik kimi çıktılar elde etmenin yolu yine elimizdeki malzemeye dair ne tür bir metodolojik yaklaşımla bakacağımızla ilintilidir. Makale bu konuda, uluslararası tarihsel materyalist yaklaşımın özneye yaptığı vurgudan faydalanacaktır. Peki neden polis?

19. Yüzyılda Kıta Avrupası'nda meydana gelen ve "Burjuva Avrupa"nın (Mooers, 2000) ilk ciddi sistemik krizi olarak görülebilecek 1848 Burjuva Devrimleri ve 1871 Paris Komün'ünün etkileri dönemin siyasi liderlerinde polis örgütlerinin uluslararası alanda koordine olmasını sağlayacak mekanizmalar yaratma itkisi yarattı. Nitekim, henüz modern polis örgütlerinin yeni yeni inşa oldukları bu dönemde bu bilinçle yürütülen uluslararasılaşma faaliyeti birçok ulusal polis örgütünün aynı polislik yaklaşımını paylaşmasını sağladı. Ortak düşman olarak görülen anarşistler, sosyalistler ve sosyalist Enternasyonal

³ Gill (2011) küresel yönetim konusuna yaklaşırken, odak noktasına kriz meselesini koyar ve özellikle son yıllarda yaşanan iktisadi kriz koşullarının, *sermayenin küresel siyasi partisinin* herhangi bir hegemonik krize girmesine sebep olup olmadığı, eğer olmuyorsa neden olmadığı sorularının sorulması gerektiğini söyler. Kriz meselesi, küresel yönetim süreçlerinin aktörlerinin mutlak bir güce sahip olmadıklarını göstermek açısından, bir araştırmacının her daim göz önünde bulundurması gereken bir olgudur. Diğer bir deyişle, "dünya değişiyor" gibi bir telaşa burjuvazi nasıl cevap verir? Yönetilenlerle nasıl bir ilişki kuruyor? Bu soruların sorulması sonucunda, Gill küresel yönetim süreçlerine dair çok daha nitelikli bir analiz yapılabileceğini beyan eder.

tehditleri karşısında, polis örgütlerinin yeterli bir güce sahip olup olmadıkları meselesi önemliydi ve herhangi bir ülkenin bu konuda göstereceği olası bir yetersizliğin tüm Avrupa devletler sistemini krize sürükleyebileceği düşünülüyordu.⁴

Bu süreçte, siyasi liderler, polis şefleri, özel polislik şirketleri polisin uluslararasılaşması konusunda hızlı bir süreç başlattılar ve ortaya polislik politikalarını belirleyen ve bu bağlamda ulusal polis örgütlerinin yapısına doğrudan müdahalelerde bulunabilecek bir uluslararası kolektif fail doğdu. Bu aktörün yapısını, nasıl hareket ettiğini uluslararası tarihsel materyalizm yaklaşımının temel öğelerinden faydalanarak analiz edecek olan bu makale, dünyada polislik politikalarının yayılmasını sağlayan öznenin bir tür "Uluslararası Siyasi Parti" (Gramsci, alıntılanan Van der Pijl içinde, 2007: 628) gibi davrandığı sonuca varmaktadır. 19. Yüzyılın Restorasyon Fransası'na yapılan bir analogiyle, elinizdeki makale bu partiyi *Uluslararası Düzen Partisi* (UDP) olarak nitelendirmeyi önerecektir. Dünyayı yönetenleri deşifre etmek için önerilen bu kavram, dünyayı yönetenlerin içinde eyledikleri özel bir sınıf bilincine işaret eder. Diğer bir deyişle, dünyayı kimlerin yönettiği sorusunun cevabı bir anlamda kapitalist dünyada egemen özne kimdir, nasıl hareket eder, tercihlerini nasıl belirler sorusuyla çakışmaktadır.

Uluslararası Tarihsel Materyalist Yöntemin Özne Anlayışı

Uluslararası tarihsel materyalist yaklaşım, devletler sisteminin uluslararasılaşan *toplumsal güçler* tarafından devindirildiğini iddia eder. Diğer bir deyişle, nasıl ki sermaye birikim süreçleri ulus-devlet sınırlarıyla sınırlı değillerse, *sınıf oluşma* süreçlerine bakarken de bu durum göz önünde bulundurulmalı ve sermaye birikimin küresel ölçeği zemin alınmalıdır (Overbeek, 2000).

Uluslararası tarihsel materyalizm, kapitalist dünya sisteminin çeşitli evrelerinde o evreye rengini veren *uluslararası bir tarihsel blok* olduğunu iddia eder. Buna göre, bu tarihsel blok kendi iktidarını tesis etmek için hakim birikim rejimiyle uygunluk gösteren kimi hegemonya projeleri geliştirir. Diğer bir deyişle, uluslararası sınıf, hakim iktisadi "büyüme modeline" uygun düşen ekonomi dışı önkoşulları da hazır eden ya da onları yeniden üreten bir hegemonya stratejisi geliştirir (Jessop, 2008). Bu hegemonik projelerde, ortak eğilimler, çıkar tanımları ve kolektif deneyimlere sahip sınıf kesimleri,

⁴ Böylesi bir algının gelişmesinde Almanya özellikle öne çıkmaktadır. 1828 yılında Almanya Konfederasyonu Merkez Soruşturmalar Komisyonu [the German Confederation's Central Investigation Commission] tarafından hazırlanan raporda şöyle denmektedir: "Almanya'da bir devrimin başarıya ulaşma şansının ancak kökleri Konfederasyon haricinde olan ve bu nedenle de tek tek değerlendirildiğinde hiçbir Alman otoritesinin gücünün erişemeyeceği bir yerden kaynaklanacak ulusal bir kriz şeklinde tezahür etmesi beklenmektedir" (Liang, 1992: 21). Bu nedenle de daha başından beridir Almanya'nın uluslararası düzlemde polis işbirliği konusunda ısrarcı bir aktör olarak belirmesi aslında Almanya'yı yaklaşımakta olan 1830 (burjuva) devrimleri rüzgarından korumakta yatmaktadır.

kendini "genel çıkar" olarak yansıtabilecek bir çıkarlar koalisyonu yaratır ve bu "genel çıkar" diğer sınıf kesimlerinin ya da diğer siyasi-toplumsal güçleri bu kavrama bağımlı olarak tavır aldıkları ya da kendilerini bu zeminde yeniden üretmeye çalıştıkları bir tür *hiza cetveli* [concept of control] haline gelir (Van der Pijl, 2007: 626).

Tarihsel bloklar hegemonik projelerle yerel-ulusal farklılıkların uluslararası düzeni sarsmayacak bir biçimde birbirleriyle uyumlaştırılmasını gözetirler (Bieling, 2000). Bu hegemonya projeleri, dünyanın birçok yanına, en bilinen örnekleri Bretton Woods (Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası) kurumları ya da NATO gibi örgütler olan mekanizmalarla belirli bir devlet-toplum modelini taşımaya gayret ederler (Overbeek, 2000: 177). Yaratılan uluslararası düzen, ulusal düzeyde mücadele eden farklı siyasi yapılara farklı olanaklar sağlar ya da onlara kısıtlar getirir. Uluslararası düzlemde yaratılan hegemonya, ulusal ölçekte kimi aktörleri diğerlerinden çok daha avantajlı konuma sokar. Örneğin, bu hegemonik projeler sayesinde finans sermayesi üretici sermayeye oranla ya da egemen sınıfın kimi öğeleri diğerlerine karşı hatta devletin kimi kurumları diğerlerine nazaran (sanayi bakanlıklarına karşı hazine ve maliyeden sorumlu bakanlıklar vb.) çok daha güçlü hale gelebilirler.

Uluslararası ölçekte oluşan *hiza cetvelleri* bir bakıma, *köpeksiz köyde değneksiz gezme* imkanına sahip olurlar. Bu nedenle de uluslararası ölçek, dünyanın halen daha ulus-devlet temelli bir bölünme içinde olmasından faydalanır çünkü bu sayede sermaye için farklı ölçekler arasında (yerel-ulusal-uluslararası) oluşan eşitsiz gelişimi sömürme imkanı da doğar. Bu açıdan bakıldığında, uluslararası düzlemde oluşan tarihsel blokların nihai amacı ulus-devlet alanının getirdiği siyasi ve iktisadi kısıtları aşmakken, onu tamamen ortadan kaldırmak değildir çünkü uluslararası ölçekte oluşan burjuva stratejilerinin ulusal düzeydekilere göre bir avantajı, uluslararası alanın işçi sınıfının inşacı/yıkıcı gücünün erişimine görece olarak çok daha kapalı bir alan olmasıdır (Hülagü, 2011). Örneğin, henüz 1872'de, Britanya İmparatorluğu'nda dört milyon civarında mason [dönemin ulusaşan ölçekte örgütlü burjuva sınıfı, Freemasons] varken, yalnızca yarım milyon kadar sendikacı ve 400.000 civarında kooperatif hareketi üyesi bulunmaktadır (Van der Pijl, 1998: 102). Diğer bir deyişle, gerçekte mülk sahibi olmayan sınıfların sayısı mülk sahibi sınıfların sayısının çok üzerindeyken, ulusaşan ölçek burjuvazi açısından bu alehteki durumu lehte bir duruma çevirir ve ulusal düzeyde görece sayıları az olan mülk sahibi sınıfların sayısı uluslararası ölçeğin kendilerine sağladığı çarpan etkisi sayesinde çoğalır.

Her ne kadar ulus-aşırı tarihsel materyalist yaklaşım, güvenlik süreçlerine, bu süreçlerin örgütlenişine odaklanmasa da, bu süreçlerin de sınıf temelli olabileceğine işaret eden tarihsel-teorik girdilerde bulunur. Bir yandan işlevselci (ve bu açıdan voluntarist) bir bakış açısını kenara bırakırken (yani devleti sermaye düzenine bağlayan şeyi doğrudan bir sınıfın devleti olmasında değil, sermayenin yapısal gücü olduğunu söylerken), öte taraftan da sermayenin yapısal gücü olarak nitelendirilen şeyin yani sermaye sınıfı tahakkümünün sermaye sınıfının hiçbir çaba göstermeden kendi kendine

üreyen bir iktidar biçimi olmadığını dile getirir (Van Apeldoorn, 2002). Nitekim, hıza cetvellerini farklı başlıklarda somutlayan, pratik-politik araçlara dönüştüren kimi "planlama grupları" bulunmaktadır (Van der Pijl, 1998). Planlama gruplarının önemli bir özelliği ise, grupların yalnızca sermaye sahiplerini değil aynı zamanda birçok kamu görevlisini ve entelektüeli de içermesidir. Diğer bir deyişle, ulusal ölçekte sermaye sınıfının üyeleriyle bürokratlar arasındaki göreceli mesafe, uluslararası ölçekte yapısal olarak kapanır (Hülagü, 2011).⁵ Örneğin, 19. Yüzyılda burjuva masonların müstahkem mevkilerinden birisini de *polis* oluşturuyordu...ve masonların dayandıkları gizlilik ve kamuya kapalı olma hali, istihbarat operasyonları için de bir perde görevi görüyordu (Van der Pijl, 1998: 102).

Sonuç olarak, uluslararası tarihsel materyalizm, sermayenin uluslararası alanda nasıl örgütlendiğine, sermaye sınıfının kendi erkini geliştirmek için ne türlü stratejiler geliştirdiğine ve bu stratejilerin üretim yataklarına yaptığı vurgularla, uluslararası güvenlik alanında üretilen güvenlik politikalarının sahiplerinin yani planlama gruplarının da içinde yer aldıkları kolektif bir özneye, yani uluslararası tarihsel bir blok ve/veya bir burjuvaziye işaret eder. Peki, burjuvazinin uluslararası alanda faal bir özne olarak kendi sınıfsal erkini derinleştirmek amacıyla uğraştığına dair bu vurgu, söz konusu polislik politikaları olduğunda nasıl bir görünüm almaktadır? Uluslararası güvenliği kimler yönetmektedir?

Öyle gözükmemektedir ki, 19. Yüzyılda başlarda çoklu bir yapı gösteren polislik politikaları yapımcıları, burjuva düzenine yöneltilen tehditler karşısında keskin bir ortak *sınıf bilinci* geliştirmişlerdir. Aşağıdaki satırlar, bu çoklu yapıyı hem deşifre etmeyi hem de onları birleştiren sınıfsal bilinci açığa çıkarmayı hedefler. Böylece, uluslararası tarihsel materyalist yöntemin özneye yaptığı vurgu güvenlik politikaları bağlamında somutlanmaya çalışılacak ve buradan da güvenlik alanında sınıfsal bilincin kendini nasıl yeniden ürettiğine dair kimi sonuçlar çıkarılacaktır.

19. Yüzyıl'da Polislik Politikalarını Üreten Kolektif Failliğin Oluşumu

19. Yüzyılda uluslararası ölçekte polislik politikalarına yön veren temel aktörler olarak, polis entelektüellerine, özel polislik acentalarına, siyasi liderlere ve polis şeflerine rastlanmaktadır. Ancak, bu aktörlerin ürettikleri

⁵ Ulusal düzeyde, devlet bürokratları ile sermaye sınıfı üyeleri arasında dolaylı bir ilişkinin kurul(a)mayışının kökenleri burjuva devletin yaslandığı ekonomi ve siyaset alanlarının ayrışması temelinde yatar. Bu süreçte, devlet kadrolarının sahipleri olan burjuvalar, satın aldıkları bu kadroları terk ederler ve yerlerine gelen mevki sahipleriyle mevki arasında bir ayrışma söz konusudur (Gerstenberger, 2007). Diğer bir deyişle, yönetim aygıtlarıyla yöneticiler arasında in-organik bir ilişki tesis edilir. Bu rasyonalizasyon süreci, öyle gözükmemektedir ki uluslararası düzlemde ulusal düzlemde işlediği şekilde işlemez. Uluslararası düzlem, bu inorganik ilişkiyi ortadan kaldırma konusunda bir kaldıraç görevi görür (Hülagü, 2011). Bu konu ileride daha detaylı bir şekilde tartışılacaktır.

stratejileri anlamlandırmanın bir ön-koşulu, üzerin(d)e eyledikleri modern polis aygıtının temel özelliklerine bir göz atmayı gerektiriyor.

Modern Polisin Temel Özellikleri

Modern polis aygıtı, burjuva devrimlerinin bir çocuğu olan burjuva devlet formunun organik bir parçasıdır. Burjuva devlet formu, 18 ve 19. Yüzyılların toplumsal mücadeleleri sonucunda örneğin eşitlik; özgürlük ve kardeşlik gibi ilerici değerleri bünyesinde barındırmak zorunda kalan bir devlet biçimidir. Bu değerlerin kapitalistleşme süreçlerinde tırpanlandığı ve yapısal olarak yeniden üretilemediği malumumuz olsa da, burjuva devlet kendini, ancak bu değerleri taşıdığı iddiasıyla yeniden üretebilir. Meşruiyetini bu değerlerin temsilcisi olduğu iddiasından alır. İşte bu nedenle, polis aygıtının da içlerinde olduğu burjuva devlet kurumları, "ancien régime" [eski rejim] döneminin kurumları gibi olmaya devam edememiş, bir siyasi sınıfın mülkiyetinde olmaktan sıyrılmış ve anonimleşmişlerdir. Bu süreci, Gerstenberger (2007) gayri-şahsilik kuralının [the rule of impersonality] yerleşmesi olarak nitelendirir.

Yine bu nedenle, devletin fiziksel şiddet kullanımı üzerinde meşru bir tekeli olduğu yönünde bir kurum ortaya çıkmış ve bu kurum daha önce mülk sahibi sınıfların elinde bulunun özel polislik yetki ve araçlarına bir darbe indirmiştir. Devletin şiddet tekelinin oluşumunda, burjuvazinin polislik işiyle ilgilenmeyi bir angarya olarak addetmesi kadar, 19. Yüzyıl'da işçi sınıfının verdiği mücadelelerin de payı büyüktür. Bu mücadeleler, devletin "evrenselleşmesini" sağlamışlardır ve daha önceleri mülk sahibi sınıfların özelinde olan güvenlik tedarikini evrensel bir hak olarak yeniden tanımlanmıştır. Modern polis, bu anlamda modern siyaset alanının doğuşuyla koşulludur. Modern siyasi hakların gelişimiyle, modern polis aygıtının varlık sebebi arasında içsel bir ilişki bulunmaktadır (Ergut, 2004).

Ancak, burjuva devlet formu yine de kapitalist bir devlettir ve birçok gerilim yaşadığı malumdur. Bunlardan en önemlisi böylesi bir evrensellik iddiasının, burjuva devletin burjuvazinin tikel ihtiyaçlarının temsilcisi olması, ya da burjuva toplumun şiddetinin burjuva devlette yoğunlaşmasıyla karşı karşıya gelmesidir. Diğer bir deyişle, burjuva devlet bir tikel-tümel çelişkisi yaşar (Hoffman, 1984). İşte bu gerilim yani "zor diyalektiği" devletin polis aygıtı bağlamında kendini yeniden üretmektedir.

Burjuva devlet formunun konsolide olmasıyla beraber değişen güvenlik tedariki meselesi, kurulan modern polis aygıtlarının da bir kamu polisi olarak ve özel polislik pratiklerinin dayandığı mantığının bir anti-tezi olarak şekillenmelerine sebep olmuştur. 19. Yüzyıl'ın ortalarından önceki dönemlerde polislik denilen kurum ticaret burjuvazisinin, işçi sınıfı ve sömürgelerle olan ilişkilerini hem ana kıtada (örneğin Londra'daki liman ve doklarda) hem de sömürge ülkelerde düzenlemek amacıyla geliştirilen özel polis örgütlerinden menkul bir kurumdu. Ayrıca bizzat burjuvazinin şekillendirdiği bu aygıtların

yalnızca mülk sahiplerini koruduğu ve bu bağlamda da işçi sınıfının güvenlik başlığında kendi kaderine bırakıldığı aleni bir gerçektir.⁶ Bu nedenle, kurulan yeni modern polisi hem bu kurumun ideolojik bağlamda (evrensel güvenlik tedariki) aşılması ama hem de onun içerilmesi (gündelik hayata kapitalizmi derinleştirici şekilde müdahaleler yapmak) bağlamında değerlendirmek gerekmektedir. Kendinden önceki özel polislik formunu içerip aşan bir polis kurumu sonraki tarihi boyunca da böyle bir gerilimin esiri olacak ve onu çeşitli yollarla aşmaya çalışacaktır. Bu durum aslında zor diyalektiği denilen şeyin olgusal düzlemde nasıl işlediğini gösteren kritik bir örnek, kurucu bir süreçtir.

Modern polisliğin özel polislik uygulamalarının hem bir değillenmesi hem de bir başka biçimiyle devam ettirilmesi sürecinde belirleyici olan ve zor diyalektiğinin başka görünüşler almasına sebep olan başka süreçler de bulunmaktadır. Bunlardan birincisi işçi sınıfının tüm 19. Yüzyıl boyunca verdiği örgütlü siyasi mücadelenin etkilerinde aranmalıdır. İkincisi ise modern polis kurumunun "ancien régime" döneminden kalan polislik politikalarının ne derece mirasçısı olduğuyla ilgilidir. Henüz burjuva devrimlerinin damgasını vurmadığı kıta Avrupası'nda, polislik gittikçe merkezileşen bir devletin erki altında şekillendi. Ancak burada polis bir kurum olarak önem kazanmaktan ziyade "polis devleti" bir yönetim zihniyeti şeklinde tarih sahnesinde kendine yer buldu.⁷ Bu yönetim zihniyeti kısaca mutlakiyetçi devletin hayatın her anını kontrol etmesi/düzenlemesi anlamına geliyordu. O nedenle bu yönetim mantığı tek bir kurumda değil tüm devlet aygıtlarında cisimleşiyordu. Ayrıca, eski rejimin polislik anlayışında, polislik görevini icra edenler devletin kimi kademelerini satın almış mülk sahibi sınıftan kişiler olabiliyorlardı. Nitekim Fransa'da 1789'dan önce polislik mevkileri ve bu mevkileri dolduran lordlar bir ve aynı şeylerdi ve toplum için bu hal mutlakiyetçi devletin gücünü değil zaafiyetini ve yozluğunu gösteriyordu (Denis, 2009). Modern polis, işte bu iki özelliğin de içerilip aşılması anlamına geliyor.

Polis bir yandan, eski rejimin günlük hayata müdahilliğini bünyesinde taşıırken bir yandan da modern siyaset alanının kurallarıyla hareket etmeye başlıyor, siyasetin "siyasetçilerden müteşekkil bir sınıfın" tekelinde bir oyun olmaktan çıkması ve kitlelerin siyaset sahnesinde meşru bir aktör olarak yerlerini almaları anlamına geliyor.⁸ İşte burada da zor diyalektiğinin bir başka biçimi, işçi sınıfının burjuvaziye karşı verdiği siyasi mücadeleler devreye giriyor. Polis denilen aygıt bu iki sınıf arasındaki mücadelelerin toplam etkisiyle şekilleniyor. Bu nedenle, polisin yapısında ister istemez işçi sınıfının da kardığı siyasi harcın payı oluyor. Örneğin işçi sınıfı her ne kadar

⁶ Bu konuda detaylı bir tarihsel anlatı için bkz. Rawlings (2002).

⁷ Polis devletinin anlamı hakkında detaylı bir tartışma için bkz. Gordon (1991).

⁸ Agnes Heller (1991: 331), modernitenin feodal dönemdeki türden yeni bir siyasi sınıf yaratmadığını ve modern kitle demokrasisinin sonuç olarak siyasi eylem eşittir siyasi sınıf denklemine boşa çıkardığını söyler. Burjuva devlet formu, en azından teoride, siyasi sınıfların ve onların siyaset üzerindeki tekellerinin son bulduğu anlamına gelir. Ancak, kitlelerin siyaset alanına girişi, eski rejimin siyasi sınıflarının ortadan kaybolmasından kaynaklanan boşluğu doldurur ve bu durum burjuva devlet formunu paralize eder. Siyasi sınıflar yeniden küllerinden doğacaklardır.

modern polis tarih sahnesine çıktığında ona direnmiş, kendi gündelik hayatını onun dayattığı kurallara teslim etmemiş olsa da, bir süre sonra kamu polisinin sağladığı gündelik mikro ölçekteki faydalardan yararlanmış ve bundan dolayı modern polis aygıtına başka bir düzlemde onay ve dolayısıyla şekil vermiştir (Ignatieff, 1996). Ona taşıdığı evrensel güvenlik misyonunu sürekli hatırlatmıştır. Hal böyle olunca, işçi sınıfı modern polis aygıtının burjuva devrimi sonrası kazandığı ilerici anlamı, ona taşıyan yegâne toplumsal aktör olarak ortaya çıkar. Onun ve/ veya devrimciliğin tarih sahnesinde yenilgiye uğratıldığı koşullarda polis, üzerinden türediği eski rejim pratiklerine ve özelliklerine rücu eder.

Polisin uluslararasılaşması, modern polisin üzerine yaslandığı zor diyalektiğine yeni boyutlar ve dolayimler katar. Uluslararası bir ölçekte yavaş yavaş şekillenmeye başlayan düzen yanlısı kolektif bir özne, geliştirdiği polislik politikalarıyla hem polis aygıtlarını yeniden yapılandırır, dolayısıyla polisin yaslandığı diyalektiğe müdahale eder, hem de bu yolla Devrimler Çağı ile mücadele verir. İşçi sınıfına, yoksul sınıflara, sosyalistlere ve anarşistlere ve hatta halen daha burjuva devrimi hülyasında olan burjuvalara karşı polis aygıtını yeniden ve yeniden kurar.

Diğer bir deyişle, böylesi bir öznenin oluşması konusundaki temel tarihsel itkiyi 1789 sonrasında şekillenen devrimcilik fikri ve gerçeğine karşı gelişen egemen sınıf tepkileri oluşturmuştur diyebiliriz. Liang (1992), uluslararası alanda polis işbirliğinin erken öncülerinden birisinin Metternich'in polis sistemi olduğunu iddia eder. 1800'lerin başında karşı-devrimci bir düsturla şekillendiği iddia edilebilecek Metternich sisteminin amacı, tüm Avrupa'da monarşinin meşru siyasi model olarak görüldüğü ideolojik bir bağdaşma yaratmaktır. Burjuva devrimleri korkusunun beslediği bu tür bir uluslararası düzeyde polis sistemi inşasına ikinci itki ise 1871'deki Paris Komünü'dür. Düzen siyasetinin 1871'i boşmasının ardından, modern polis uluslararası sistemde giderek çok daha fazla önem kazanan karşı-devrimci bir aygıt haline getirilmek istenmiştir. Örneğin, Belçika'da siyasi mülteciler üzerinde polis otoritesini artırmanın kendisi işçi sınıflarını ütopyacı ve eşitlikçi teorilerden de korumak olarak görülmeye başlanır (Andreas and Nadelmann, 2006: 69). İşte tam da bu yıllarda, uluslar-üstü bir alanda polislik üzerine kafa yoran, ona şekil veren bir iradenin oluştuğu iddia edilebilir. Bu irade, tek bir uluslararası örgütte vücut bulmaz. Aksine, parçalı ve çoklu bir yapıdır ama yine de onu ortaklaştıran bir özü vardır. Elinizdeki makale, bu özü/bilincin ne'liğine dair kimi çıkarımlarda bulunmadan önce, bu iradenin parçalarını ve edimleriyle neye ulaştıklarını tarif etmeye çalışacak.

Polis Entelektüelleri

Uluslararası bir düzlemde polislik politikalarını belirleyecek bir öznenin yaratılması sürecindeki kurucu aktörlerin başında, polislik meselesinde ideolojik köşe taşlarını oluşturan, modern polisi, kendisinin varlık sebebi olan modern siyaset alanının karşısına koyan ve modern siyaset alanında eyleyen

işçi sınıflarının (ve onların siyasi haklarının) kriminalize edilmesine kavramsal veri seti sağlayan polis entelektüelleri gelmektedir.

19. Yüzyıldaki polis entelektüellerinin büyük kısmını Britanya İmparatorluğu'ndaki profesyonel özel polis güçlerinin, ki bunların arasında meşhur Thames Nehri Polis'i vardır, fikir babaları ve hatta sahipleri oluşturuyordu. İmparatorluğun kolonilerine bağlandığı İngiltere'deki tren istasyonları ve gümrük limanları, profesyonel polisliğe de ilham verecek yerlere dönüştüler. Özel polis acentalarının kurucuları olan bu entelektüeller, 19. Yüzyılın polislik paradigmasını da durdukları bu yerden yani sömürgecilik faaliyetlerinin evdeki yansıması üzerinden tariflediler. Onlara göre, "ayaklanmalar ve çalkantılı toplaşmalar kamu barışını bozuyordu" ve buralarda bir araya gelen güruh, aslen "azgın bir ayak takımıydı" (McMullan, 1998: 139).⁹ Polis entelektüelleri, 18. Yüzyılda verilen mücadeleler sonucunda siyaset sahnesine zorla girmeye başlayan kitleleri, bu sahneden def etmek istiyorlardı. Yalnızca kalabalıkları siyaset arenasından uzaklaştırmayı değil aynı zamanda siyaseti de "sadaka ile zorun, ahlakla paranın" (McMullan, 1998: 138) bir tür karışımına indirgemek istediler. Böyle yaparak gerici güçleri, yani henüz siyaset alanından yeni kovdukları ruhları, burjuva devrimcisi süreçlerinin ve buna bağlı olarak berraklaşan burjuva devlet formununun kitlelere de açtığı siyaset sahnesini kapamak üzere geri çağırıyorlardı.¹⁰

Modern polislik politikalarının gelişimi ve bunların toplumların alt kesimlerinin hayatına nüfuz etmesi, aynı zamanda toplumsalın kapitalist üretim süreçlerine uygun bir şekilde yeniden biçimlendirilmesi anlamına geliyor (Neocleous, 2006a). Modern polisin gündelik hayata girişinin hedefinde burjuvazinin gündelik hayattaki umut, rüya ve gelecek kurgularına da bir müdahale isteği yatıyor. Örneğin, insanların aynı zamanda bir tür biraraya gelme pratiği olan sokak performansçılarının gösterilerinin denetim altına alınması, kendisi aynı zamanda özel bir polislik şirketi [Bow Street

⁹ Özel polislik politikalarını devam ettirmek isteyen burjuvazi, uzunca bir dönem, toplumsal düzensizliği özgürlüğün kaçınılmaz bir bedeli olarak görür. Toplumsal düzensizlik, belirli ölçülerde kabul edilebilir bir olgudur. Hatta, güruhların parlamentoya giden düklerin at arabalarını sallaması, itip kakması uzun on yıllar boyunca kabul edilir görülmüştür (Robinson, 1996: 90). Ancak sınıfların bir sınıf olarak hareket etmeye başlamalarıyla, sermaye birikim süreçlerinin bu denli esnek bir toplumsal düzen fikrini tolere edemeyeceğinin görülmesi üzerine, özel polislik algısal bir dönüşümün de kapılarını açar: toplumsal düzensizliğin sebebi, alt sınıfların ahlak eksikliğinde yatmaktadır ve bu özgürlüğe bir tehdit teşkil etmektedir (McMullan, 1996: 93).

¹⁰ Nitekim unutmamak gerekiyor ki, özel polisliğin sonunu getiren, bu özel polis kuvvetlerinin kamulaştırılmasına sebep olan da yine işçi sınıfının bu yeni özel polislik uygulamalarına direnmesidir. Burjuvazinin doğrudan polisi olarak iş gören bu özel polis şirketleri, işçi sınıfının kimi yerleşik haklarını kriminalize ederken, kendi sonlarını da hazırlamış oluyorlardı. İngiltere'de 1780 senesinde yaşanan bir işçi ayaklanması sonucunda, Thames Polisi devletleştirildi (Rawlings, 2002). Devrimler Yüzyılı, burjuvazinin polislik işlerini tek başına yapacak kadar büyük bir tehlike arz ediyordu. Öte yandan, özel polislik aslında tamamıyla ortadan kalkmıyor, kurulan profesyonel kamu polisine ideolojik bir temel teşkil ediyordu.

Runners] sahibi olan bir polis entelektüeli olan John Fielding tarafından, yankesiciliğin önlenmesi bahanesiyle gerçekleştiriliyor (McMullan, 1998: 143).

Nitekim, başka bir polis entelektüeli olan ve aynı zamanda St. Vincent, Dominik ve Virjin Adaları'ndaki şeker gelirlerinin de acentalığın yapan burjuva Colquhoun, bir özel polis gücü olan Thames Nehri Polisi'ni kuruyor. Bu polis gücüyle de, nehirdeki doklarda çalışan işçilerin, kolonilerden gelen ürünlerden pay almalarına dair oluşmuş alışkanlıklarının kırılmasını amaçlıyor (McMullan, 1998: 149). Diğer bir deyişle, kendisi bir zamanlar meşru bir hak olan ve bir tür göz hakkı da denilebilecek bir pratiği kriminalize etme ve böylece yeni suç tanımları oluşturma konusunda öncü bir rol üstleniyor. Kurulan nehir polisi yalnızca "hırsızlık"la mücadele etmiyor. Aynı zamanda maaşların verilmesi işinden de mesul tutuluyor. Colquhoun, polis kurumunun bir sınıf mücadelesini yansıttığını biliyor ve kendisi "büyükşehirlerde yürüyen sınıf mücadelelerinin teorisyeni ve plancısı olarak" (Williams içinde, 2003: 327) görev yapıyor.

Colquhoun, tüm bunları yaparken aynı zamanda, kendi sınıfından olanların da bir telaşını oldukça açık bir biçimde ortaya koyuyordu: sınıflar mücadelesinde mevzi kazanmak. Bu aslında tersinden şunun da bir göstergesiydi: 19. Yüzyılda işçi sınıfının güçlü pozisyonu ve bu sınıfın siyasi ve toplumsal değişimin faillerinden birisi olarak tanınması... Tıpkı Therborn'un (1977: 41) da dile getirdiği üzere, "19. Yüzyılda, siyasi ayrımcılık genel olarak *sınıf-temelli* dışlama temelinde gerçekleşiyordu. Bu dönemde, İkinci Enternasyonal'e bağlı partilerin hiçbirisi faaliyet yürüttükleri ülkelerde henüz yasadışı ilan edilmemişlerdi... Bu Yüzyılda, burjuva devletler daha ziyade *açık bir şekilde* siyasi dışlama yöntemine başvuruyorlardı". Bu dönemde polis entelektüelleri, henüz faaliyetlerini kriminalize etmedikleri işçi sınıfını meşru bir siyasi özne olarak tanıyorlardı. Bunun başlıca nedenleri arasında, işçi sınıfının, uluslararası düzlemde diğer devletlerle çatışan ulus-devletlerin sıkışmalarından ve burjuvazinin sınıf içi çatışmalarından da faydalanarak, burjuva düzenini kendisine siyasi ve sosyal haklarını vermeye zorlama gücüne sahip olması bulunuyordu. Nitekim, demokrasi tam da burjuvaziye karşı geliştirilmiş ve devam ettirilmişti (Therborn, 1977).

Modern polisin gelişimiyle paralel bir şekilde ilerleyen kriminolojiye, polisi giderek işçi sınıfının anti-tezi olacak bir şekilde yapılandırarak araçları burjuvaziye sağlıyordu. Siyasi meselelerin kriminalize edilmesi üzerinden, bir zamanlar bir siyasi özne olarak açık bir şekilde burjuvazi ve polis entelektüelleri tarafından tanınan işçi sınıfı, *yavaş yavaş özne-dışlaştırılıyor* ve işçi sınıfının sahip olduğu hem inşacı hem de yıkıcı güç, meşru bir güç olarak görülmemeye başlanıyor ve işçi sınıfının siyasi faaliyetleri daha ziyade bir takım meczubun dize getirilmesi gereken sapkın eylemleri olarak görülüyordu. Bu nedenle de modern polis, her ne kadar bir yandan siyasi hakların gelişimi, modern siyaset alanının oluşumu anlamına geliyor idiye de, 19. Yüzyılda güçlü bir sosyalizm mücadelesiyle burun buruna gelen burjuvazi, polisi kendi *tarih öncesine* geri döndürmek istiyordu. Diğer bir deyişle, Devrimler Çağı'nda kendisi de burjuva devrimlerin bir çocuğu olan

modern polis, giderek daha fazla karşı-devrimci bir karaktere bürünüyordu. McMullan'ın (1998: 155) da dediği üzere, mülksüzlere en nihayetinde işçi olmak bağlamında bir yasal kimlik verilmişti ancak bu kimlik suçla yoksulluk arasına, polisin gölgesiyle, işyerinin mimarisi arasına sıkışıp kalmıştı. Her ne kadar modern polisi de yapan öğelerden birisi olsa da bu yasal kimliğin sıkışıp kalması gerekiyordu. Polis entelektüelleri, polisin paradoksal biçimde kendisini de kuran bu asli unsurun suç kavramıyla nasıl boğulacağını tarifini sunmuşlardı. Özetle polis entelektüelleri, 19. Yüzyılda burjuvaziye polisin üzerine yaslandığı zor diyalektiğine müdahale edecek kognitif araçları sağlamışlardı.

Polis entelektüellerinin bu türden fikirlerine sömürgeleştirme politikaları yeni bir boyut daha eklemiştir. Öyle ki, "suç işleyen kişi bir anakronizm, uygar bir ülkede yaşayan bir yabancı" (Knepper içinde, 2010) olarak görülmeye başlanmıştır. İngiltere'de hapishane müdürlüğü yapan Vernon Harris, suçlu kadın ve erkeklerin, bir tür akıl hastası olduklarını ve aynı zamanda *yabancı insanın* özelliklerini paylaştığını söyler (Knepper, 2010). Suçlulara sömürgeci gözün atfettiği bu özellikler, sömürgeci ülkenin kendi yoksul işçi sınıflarına dair bakışını da şekillendirir. Yoksullar kendi kendini idare etme becerisinden yoksun, duygusal durumları modern siyaset sahnesinin gerektirdiği rayonellik özelliğini geliştirmeye engel insanlar topluluğu olarak görülmeye başlanır. Toplumun alt katmanları, polis entelektüellerinin gözünde, kendilerini hiçbir ahlaki ya da dini ilkeyle terbiye etmeyen ve her türlü taşkınlığın içinde yaşayan kesimlerdir (Williams içinde, 2003).

Özel Polis Kuvvetleri

Polislik politikalarının belirlenmesi konusunda uluslararası alanın örgütlenmesinin faillerinden birisi de özel polis kuvvetleridirler. Özel polis kuvvetlerinin bu süreçte *kurucu* bir rolleri vardır. Bir yandan sermayenin uluslararası ölçekte sürece doğrudan katılımına işaret ettikleri gibi, bir yandan da burjuva dervimlerinin ve işçi sınıfı mücadelesinin ulusal ölçekte deşilledikleri bir kurumun yani özel polislik kurumunun, başka bir ölçekte kendisini yeniden üretmesi olarak görülebilirler.

Kendileriyle beraber ait oldukları sınıfın yani burjuvazinin sınıf erkinin de uluslararası alanda perçinlenmesi sağlayan bu özel polis kurumlarının arasında en çok öne çıkan Pinkerton Dedektiflik Acentası [Pinkerton Detective Agency] olarak gözükmetedir. Bu özel polislik ajansı, hem kamuya ait profesyonel polis güçlerinin tesis edilmesi gerektiği konusunda propoganda yapmış hem de "ABD'deki polis birliklerinde ve özellikle de Uluslararası Polis Şefleri Derneği'nde üst düzey yetkilere sahip olmuştur" (Andreas ve Nadelmann, 2006: 115). Temel misyonu işçi dernekleri içinde casusluk yapmak olan bu acenta, aynı zamanda kamu polisliğinin de siyasi polislik bağlamında şekillendirilmesine hem maddi hem de ideolojik zemin sağlamıştır. Pinkerton Ajansı, geç 19. Yüzyılın polislik paradigmasını

belirlemek konusunda o denli aktiftir ki Avrupalılar bu ajansın adının ABD'nin ulusal polislerinin adı olduğunu dahi düşünürler (Andreas ve Nadelmann, 2006:116). Yani, bu özel dedektiflik bürosunu ABD'nin resmi polis teşkilatı olarak görürler. Bünyesinde çalışan ajanların ücretleri sanayi sermayedarları tarafından ödenen bu aygıtın çalışanlarına, Avrupa'da kamu sektörüne bağlı olarak çalışan polis şefleri, kendileriyle aynı davaya hizmet eden profesyonel meslektaşlar olarak bakarlar (Andreas ve Nadelmann, 2006: 116).

Kamu polisliğinin artık yaygın ve meşru bir pratik olduğu Devrimler Avrupası'nda, özel polislik uygulamasının ve fikriyatının hayatına devam ettiği ölçeğin *uluslararası* olması önemli bir göstergedir. Özel olan, uluslararası ölçekte çok daha *tarafsız* bir kurummuş gibi gözükür çünkü özel polislik, uluslararası ölçeğin verdiği güçle daha teknik bir mesele, zoru zorun siyasi bir özü yokmuşçasına yansıtan bir piyasa gücü haline gelir. Yani, burjuvazi, ulus-devlet sınırlarında modern polis aygıtıyla çok daha dolayimli bir ilişki kurarken, uluslararası alanda bu ilişki çok daha doğrudan bir hale gelir. Ulusal ölçekte, siyasetle iktisat ayrımı burjuva devlet biçiminin kendi varlığını sürdürmek üzere ona yaslandığı bir ayırımken, uluslararası arenada bu ayırım anlamsızlaşır. Özel polislik, uluslararası alanda, ulusal alanda olduğunun aksine, kamu polisliğinin karşıtı bir unsur olarak görülmez. Aksine, kamu polisliği mekanizmalarının gelişmesine yol açan ideolojik girdilerde bulunur.

Kolektif Öznenin Oluşumunda Siyasi Liderlerin ve Polis Şeflerinin Yeri

Ulusal liderler ve polis şeflerinin sürece katkısını şekillendiren temel güdülerden birisinin modern siyaset alanı allerjisi olduğu iddia edilebilir. Modern siyaset alanına ve onun getirdiği belirsizlikleri, ki bu belirsizliklerin kaynağı işçi sınıfı mücadelesi, sosyalistler ve anarşistler olarak belirtilebilir, aşmanın bir yöntemi olarak polislik politikalarında işbirliği/ortaklaşma bensimsenmiştir.¹¹

19. Yüzyılda uluslararası düzen inşasının en önemli şahsiyetlerinden birisi olan ve Paris Komünü'nün hemen ardından anti-Sosyalist yasayı çıkaran Almanya Şamsölyesi Bismarck, yeni polisin harcına sosyalizm karşıtlığının konulması konusunda büyük çabalar sarf etmiştir. Bunun yapmak için, mutlakiyetçi devlet dönemine içkin istihbarat temelli polislik politikalarının uluslararasılaşması ve bunun da uluslararası alana "tüm kapitalist ülkeler

¹¹ Uluslar-aşırı alanda polislik politikalarının inşası belirleyen bir çok etmen vardır. Bu makale, daha doğrudan süreçlere odaklanmakta ve polislik politikalarının ulusları kesecek bir şekilde uyumlulaştırılmasına neden olan kimi görece daha dolaylı etkileri buradaki tartışmanın konusu yapmamaktadır. Zira, güvenliği kim yönetiyor sorusunun da işaret ettiği üzere, bu makalede bu konuda kafa yoran, stratejiler geliştiren, düşünen, çabalayan bir sermayenin iktidarını kuvvetlendiren öznenin varlığına işaret edilmek isteniyor. Halbuki, burada hakkı verilmemekle beraber, Kıta Avrupası'nda Napolyoncu yayılma Avrupa'daki diğer ulus-devletlerde polis güçlerinin yapılandırılmasına ciddi bir etkide bulunmuştur. Özellikle, jandarma konusunda Fransa Kıta Avrupası'na damgasını vurmuştur. Bu konuda detaylı bir çalışma için bkz. Emsley (1999).

tarafından paylaşılacak bir bilgi bankası" (Nadelmann ve Andreas, 2006: 88) olarak tercüme edilmesi için uğraşmıştır.¹² Elbette bu süreçte, kimi ülkelerin bu tür bir bilgi ve yaptırım ortaklaşmasına gidilmesi konusunda direnç gösterdikleri de bilinmektedir. Örneğin, Avrupa Devletleri tarafından farklı ülkelere devrimcilere kucak açmakla suçlanan İsviçre'de şu soru tartışılmıştır: "Neden İsveç polisi halihazırda İsviçre'de izin verilen faaliyetleri yasaklayan yabancı yasaları uygulamak zorunda kalsın ki?" (Liang, 1992: 134). İddia edilebilir ki bu ve benzeri dirençleri aşmanın bir yolu, uluslararasılaşma süreçlerini yavaşlatmakta değil hızlandırmakta bulunmuştur çünkü aslında polis aygıtının hamurunun uluslararası bir alanda şekillenmesinin bir çıktısı onun uluslararası burjuva düzeninin ihtiyaçlarına olan sadakatinin etkileyecek yerel/ulusal etmenlerden de görece özerkleştirilmesini sağlamak olacaktır.

Ulusal liderlerin evrensel nitelik gösterecek polislik politikaları geliştirmeye iten bir diğer faktör de anarşistlerin 19. Yüzyılda siyasi liderlere kök söktürmeleridir. Anarşizmle ilgili problem, anarşistlerin, aslında burjuva devrimleri sonrasında kendilerini yeniden restore etmeyi başaran ve bu bağlamda anakronik bir grup olan, siyaset sınıfının temsilcilerine daimi bir biçimde tehdit teşkil etmeleridir. Anarşistlerin kralların, kraliçelerin, ülke başkanlarının hayatlarını tehdit ediyor oluşu, bu siyasi sınıfı modern siyaset alanını daha da daraltmaya ve anarşistleri siyasi değil banal suçlular olarak nitelendirmeye itmiştir. 1898 yılında, Roma'da yapılan bir Konferans'ta, "tüm meşhur anarşistlerin faaliyetleri hakkında hızlı bir veri paylaşımını sağlayacak uluslararası polis ağları kanallarının temelleri" atılmıştır (Liang, 1992: 158). 1901 senesinde ABD Kongresi'nde yaptığı ilk konuşmada, kendisi de eski bir polis komiseri olan Başkan Theodor Roosevelt, "anarşist, ahlakı bozuk bir suçludur. Başka her türlü suçludan da daha tehlikelidir çünkü diğerlerine nazaran çok daha ahlaksızdır "der ve anarşizmin "devletler hukukuna karşı" işlenen bir suç olarak kabul edilmesini önerir (Knepper, 2010: 156-157). Diğer bir deyişle, uluslar-ötesi bir alanda polislik politikalarının geliştirilmesinin kendisi devletler sistemini de kuracak, devletler sistemine dair var olan hegemonik yapılanmaları sabitleyecek, derinleştirecek bir araç ve süreç olarak görülmüşe benzemektedir. Kapitalist devletlere ortak bir düşman biçmek ve bu doğrultuda polis aygıtını koşullandırmak aynı zamanda (hijerarşik) devletler sistemine de onun etrafında kendini yeniden üreteceği bir temel rasyonel kazandırmak demek olacaktır. Nitekim, bu türden bir

¹² Henüz farklı farklı Alman devletleri, bir tek Almanya devleti altında birliklerini kurmadan çok daha önce siyasi polislik faaliyetlerinde ortak bir havuz kurarlar. Berlin Polis Gücü'nün oldukça muhafazakar şefi Karl Ludwig Friedrich von Hinckeldey, 1851'de "Önemli Alman Devletlerinin [Bavaria, Württemberg, Baden] Polis Birliği'nin kurulması için girişimlerde bulunur (Deflem, 2002: 59-50). Polisi devletlerüstü ölçekte birleştirme çabaları, bu farklı devletlerin oluşumundan doğacak Almanya devletinin inşasına da öncülük edecektir. Kurulan Polis Birliği, veri paylaşımı konusunda kritik bir rol oynar. Böylece, tek tek devletlerin iç ve dış işleri bürokrasilerinin yaratacağı veri paylaşımındaki yavaşlık meselesinin de üstesinden gelinmiş olunacaktır (Deflem, 2002: 59).

rasyonele ayak uydurmayan devletlere açık bir müdahale tehditi de dillendirilmeye başlanmıştır:

“Değerli çalışma arkadaşım, ne yazık ki sizin İsviçre polisiniz gerçek bir skandal! Anarşistleri koruyor... Böylelerine karşı ancak *Orta Çağ usulü* cezalandırma yöntemi kullanmalısınız... Eğer bir an önce yasalarınızı değiştirmesenz, uluslararası bir müdahaleyle karşı karşıya gelme riskini taşırsınız. Bizim de polisimiz bir zamanlar mükemmel değildi, ancak bizler onu büyük ölçüde geliştirdik (Liang’da alıntılanan Britanya Büyükelçisi Rumbold, 1992: 160) [italikler eklenmiştir].”

Polislik politikaları bağlamında ulusal sınırların ötesinde, uluslararası bir alanda kolektif bir özne yaratma çabası bu şekliyle ulusal ölçekteki devletin gayri-şahsiliği [impersonality] kuralını da erozyona uğratır. Zira, burjuva devrimlerin sonucunda yönetim araçlarının, yöneticilerden ayrışma süreci, uluslararası alanda deşillenir. Burjuva siyaset sahnesinin oyun kurallarının dışında hareket etmeye başlayan polislik meselesi, yeniden *şahsileşir*. Diğer bir deyişle, burjuva devrimlerinden sonra yerinlerini gayri-şahsiyet kuralını bırakan geleneksel yönetim biçimleri, yani yönetim araçlarıyla onu yönetenler arasındaki ayrılmazlık ilişkisi, başka bir biçimde de olsa, küllerinden yeniden doğar. Uluslararasılaşma süreci de, yani uluslararası bir düzlemde polislik konularında bir failin doğması, bu durumun hem yaratıcısı hem de yeniden üreticisi olmuştur. Uluslararası bir düzeyde kendini yeniden üretmeye başlayan polis aygıtları, kendi ulusal zeminlerinden yani onlara hayat veren burjuva devlet biçiminden de görel olarak ayrışır. Bir anlamda, modern polisin uluslararasılaşması kendi hayat pınarından öç almak isteyen bir yaratığın doğması anlamına gelir. Polis, kaynağını aldığı burjuva devrimlerini boğmak isteyen bir *Oedipus*’tur artık.

Polis şeflerinin çabalarının kurumsal sonuçlarından birisi, 1901 senesinde ABD’de Uluslararası Polis Şefleri Birliği (IACP)’nin kurulması olmuştur. IACP’nin temelinde yalnızca uluslararası bir işbirliğinin “ABD’de polisliğin yaşadığı sıkıntılara çare olabileceği” (Deflem, 2002: 104) fikri yatmaktadır. ABD polisinin en çok sıkıntı yaşadığı konular siyasi yandaşlık ve yolsuzluk olarak belirtilmiştir (Deflem, 2002: 104). Ancak çarenin yolsuzluğun ve siyasi partizanlığın kaynağı olarak görülen polis şeflerinde görülmesi oldukça paradoksal bir durumdur. Diğer bir deyişle, bir yandan yolsuzluğun kaynağı gayri-şahsilik kuralının iyi işlememesi olarak görülmüş, bir yandan da uluslararası ölçek, bizzat ürettiği bu durumun çaresi olarak yardıma çağırılmıştır.

Uluslararası alanda polislik politikalarını yürütecek bir failin yaratılması sürecinin sebep olduğu paradokslar aslında doğmakta olan yeni bir ideolojinin, ordo-liberalizmin de erken habercisi olarak görülebilirler. Neoliberal ideolojinin büyükbabası olan ordo-liberaller, 1890’ların ortasında Almanya’da özellikle hukuk ve iktisat alanlarında egemen bir akımın temsilcileriydiler. Onların nazarında, “hukuk artık üst-yapısal bir olgu değil, kendisi iktisadi kurumların yani alt-yapının esas bir parçasıydı” (Lemke,

2007). Diğer bir deyişle, hukuk siyasetin değil çok daha teknik bir mesele olarak görülen iktisat alanının bir parçasıydı. Siyasi süreçlerin teknik süreçlere indirgenmesi, 1914 tarihli Monako'da yapılan Uluslararası Kriminel Polis'in Birinci Konferansı'nda kendini şu şekilde açık etmişti:

"Kongre halen daha 19. Yüzyılın egemenlik ve ulusal yetki alanı [jurisdiction] kavramları bağlamında şekillenen resmi hukuk ve siyaset modeli temelinde algılanıyordu... [Halbuki] Polisliğin amaçlarını *hukuksallık [legality] değil profesyonel bilgi ve uzmanlık* bağlamında algılamaya başlayan bir Avrupa polis kültürü gelişmeye başlamıştı... (Deflem, 2002: 110)."

Uluslararası alanda polislik politikalarını üretecek kolektif bir failin yaratılmasında kongre ve konferanslar kadar, *enformel* ilişkiler de ihtiyaç duyulan fırsatları yaratmıştır. Nitekim 19. Yüzyıl'da sık sık yapılmaya başlanılan konferansların (1898'de toplanan Anti-Anarşist Roma Konferansı'nda olduğu gibi) kamuya ilan edilen sonuçlarından ziyade, o süreçlerde gerçekleştirilen enformel iletişim konferansların başarılarını tayin etmiştir. Bu konferanslara katılan delegeeler genellikle diplomatlar ve diğer resmi devlet görevlileriydi ve tartışmalarını formel bir hukuk jargonu içerisinde yürütüyorlardı. Ancak, polislik politikalarının istem aldığı bu konferansların gerçek amacına ulaşmasını sağlayan şey, konferanslar esnasında bir araya gelen polis şeflerinin kendilerine özel toplantılar düzenlemeleriydi (Deflem, 2002: 72). Enformel ilişkiler ağı, uluslararası kolektif bir özne yaratımının ana unsurlarından birisi olarak beliriyordu.

Bu enformelliğin sonuçlarından birisi de, polislik politikalarının belirlenmesi sürecini giderek çok daha fazla şekillerde siyaset sahnesinin bir gündemi olmaktan çıkardı. Anarşizm ve benzeri konularla mücadele, "siyasetle herhangi bir ilişkisi olmayan" meseleler olarak tanımlanıyordu (Anti-anarşist Roma Konferansı'nın Sonuç Protokolü, Deflem içinde, 2002: 71). Modern polisin giderek kendini siyaset alanından bu şekilde ayrıştırması ve bunun için de uluslararası alanı kullanması, polisin bağlı olduğu domestik rejimlerden de görece özerkleşmesini, dar anlamıyla ulusal değil uluslararası kapitalist sistemin çıkarlarının bekçisi haline gelmesine sebep oluyordu. Nitekim, bu süreç sonunda "örneğin Fransız polisiyle Gestapo arasındaki ilişki, hiçbir zaman Nazi karşıtı Halk Cephesi hükümeti döneminde olduğu kadar [Fransız polisinin bu hükümete bağlı olduğu dönemdeki kadar] yakın olmayacak ve iyi işlemeyecekti" (Arendt, Andreas ve Nadelmann içinde, 2006: 95).

Bu süreci anlamayı kolaylaştıran bir diğer örnek, Avrupa hükümetleri arasında Rus Çarı'nın hiç de popüler olmadığı bir dönemde, Avrupalı meslektaşlarından Paris'te özel (ve gizli) bir ofis açma desteği alan Rus siyasi polis servisi *Okhrana*'dır (Fijnaut, 1997: 110). *Okhrana*'nın Avrupa'daki somut varlığı yalnızca uluslararası arenada oluşan bir polis kardeşliğini değil aynı zamanda uluslararası alanın ulusal bağlamlara müdahalede bulunmak amacıyla geliştirdiği özgün bir yöntemle işaret ediyordu: en otokratik polis

gücünün görece daha demokratik olanları yutması. Okhrana'nın yaratacağı polis kardeşliği "...Berlin'de, Kopenhag'da, Paris'te, Hamburg'ta ve Stokholm'de, kendilerine emekleri karşılığı para ödediği faydalı arkadaşlar edinmesine" (Fijnaut, 1997:111) dayanıyordu.

Interpol'ün atası Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu'nun 1923 senesinde Viyana'da yapılan Uluslararası Polis Kongresi'yle kurulması, tüm bu çabaları nihai bir kurumsal biçime yerleştirdi. Kongre'nin açış konuşmasında şöyle deniyordu: "Dünyadaki ülkeler arasında bunca çatışma ve gerilim söz konusuysen dahi, Kongre bu ülkelerin polislerini tüm siyasi çatışmalara rağmen biraraya getirecek çünkü polis işbirliği siyasi değil kültürel bir ereğe sahiptir" (Deflem içinde, 2002: 136). Böylece, polislik politikalarının ulus ötesi bir ölçekte gelişimini ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak kolektif öznenin kendine ideolojik bir görev de atfettiği görülüyor. Bu ideolojik kodlamanın düzenin tesis edilmesi, sistem yanlısı bir tutumla devletler arası çatışmalara değil devletler sisteminin ihtiyaçlarına odaklanması olduğu ve bunun da siyasi değil, doğal bir tavır, kültürel bir öge olduğu giderek daha belirgin bir hale gelmeye başladığı görülüyor. Buna göre polis aygıtları, küçük siyaset oyunlarının değil bir bütün halinde düzenin partizanı haline gelmelidirler.

Sonuç Yerine: Uluslararası Düzen Partisi Kuruluyor

Tüm bu tarihsel süreçlerden, uluslararası burjuvazinin gündeminde yalnızca para piyasalarının olmadığı, polislik politikalarının da olduğu ve bu politikaların temel olarak durduğu yerin modern siyaset alanı bağlamında fazla "ileriye" giden burjuva devrimlerini hizaya getirmek olduğu sonucuna varan bu makale, Marx'ın Fransa tarihi çalışmalarından da etkilenecek, polislik alanında uluslararası bir kolektif aktörün oluşumuna Uluslararası Düzen Partisi (UDP) kavramıyla bakmayı önerir. Bu kavram, burjuvazinin kendi yarattığı burjuva devrimlerini artık taşıyamaması, Marx'ın (2009) da sık sık belirttiğinden hareket edersen kırk gün önce kendi değerleri olarak savunduğu değerleri kırk gün sonra sosyalist değerler oldukları gerekçesiyle karşı saflarda gördüğü, onlardan bu vesileyle kurtulmak istediği bir burjuva bilincine atıfta bulunmaktadır. Bir analoginin ötesinde bu kavram tarif edilen bu git-gelle, burjuvazinin zor diyalektiği ile başa çıkma yoluna ışık tutmayı hedefler.

Düzen Partisi, 1848'deki devrimci hareketlere Fransa burjuvazisinin verdiği gerici bir cevaptır. Parti, Fransa'daki iki farklı monarşist grubun-Legitimist'ler ve Orleans'cular- arasında bir koalisyon kurulması sonucunda kurulur. 1949'dan, 2 Aralık 1851'deki Louis Bonaparte darbesine kadar hayatını sürdürür. Düzen Partisi, egemen sınıfın tüm farklı kesimlerinin işçi sınıfına karşı birleşmesini sağlar. Egemen sınıf içi çelişkilerin aşılmasının da gerçek bir aracı haline gelen bu Parti, bu farklı egemen sınıfların ortak tutkularını tutkullar: modern siyaset alanına duyulan alerji. Burjuva sınıflar, feodal geçmişe karşı savaşmış, aristokrasinin ayrıcalık rejimini al aşağı etmişlerdir etmesine ancak egemen hale geldikleri anda, verdikleri

mücadeleyle genişleyen siyaset alanına düşman kesilmiş, kaybolan ayrıcalıklı *siyasî sınıf* mefhumunu yeniden yerleştirmek istemişlerdir. Aslında hepsi bir anda *res publica*'ya düşmanlık besler olmuşlardır. 1848'in ardından Düzen Partisi, parlamentoyu kendi kendini ilga etmeye ikna eder. Hatta, tüm Avrupa'da kitlelere ulusal parlamentonun ortadan kaldırılmasını talep eden mektuplar yazdırmayı dahi başarır (Marx, 2009: 37).

Düzen Partisi, kendi kalbinde hem en yakın geçmişi hem de olmak üzere olan yakın geleceği içeren tarihsel bir andır. 1851'de Louis Bonaparte'ın yaptığı darbe yani Fransa'da Bonapartist rejimin başlangıç dönemi, her ne kadar kendisi de bu rejim tarafından yok edilmiş olsa da, Düzen Partisi'nin karakteristik bir özelliğini yansıtır. Bu parti burjuvazi için hem bir zafer hem de bir çöküş anlamına gelir. Hem burjuva ideolojisinin oluşumunda bir ilerleme -proleteryanın reel tarihsel gücünden bağımsız olarak ona karşı duyulan nefretle özdeş bir bilinç (Çulhaoğlu, 2002)- hem de yönetsel becerilerinde bir gerileme demektir. Bu süreç, bir yandan bir krizin aşılması anlamına gelir, ancak kendisi de bir kriz halidir. Polislik konusunda 19. Yüzyılda uluslararası ölçekteki gelişmelere odaklanan bu makale, doğası gereği paradoksal bir oluşum olan düzen partisinin kendisini ulusal sınırların ötesinde, uluslararası bir ölçekte de polislik politikaları bağlamında yeniden ürettiğini sonucuna varıyor. Diğer bir deyişle, *Uluslararası Düzen Partisi* uluslararası burjuvazinin polislik bağlamında kendine yarattığı bir *planlama grubudur*. UDP, polisin uluslararasılaşmasındaki farklı öğelere biçim veren, onların ortak bir doğrultuda birleştiren, onları aynı bilinçlilik haline örgütleyen bir araçtır. Burjuvazinin polis aygıtı bağlamında geliştirdiği karşı-devrimci reflekslerin üretim alanıdır.

Nitekim, 19. Yüzyılın sonuna gelindiğinde, burjuva düzeninin uluslararası bir ölçekte korunumu ve yeniden üretilmesi için polis duyulan ihtiyaç şu şekilde ifade edilmeye başlanır:

"Nasıl ki bir hekim, hastalarını çiçek hastalığından korumak için onlara seyreltilmiş dozlarda bu hastalığa sebep olan virüsten aşılardan, ben derim ki, eğer dünyayı savaş belasından ve militarizmden kurtarmak istiyorsanız, ona polisle aşı yapmanız lazım. Askerin yerine polisleri koymak, yapmamız gereken budur. Güç meselesini tamamen kenara koymak demek değil bu. Bugün toplumların hali göz önüne alındığında, böylesi bir düşünce yalnızca bir fanteziden ibaret olurdu." (Liang içinde, 1992: 171).

Uluslararası Düzen Partisi kavramıyla kendinden emin, yenilmez bir burjuvazinin kadir-i mutlak çabalarına işaret edilmez. Aksine kavram burjuvazinin sahip olduğu nostaljik aranırları ve buna bağlı olarak gelişen çelişkili tutumları da içermek amacıyla önerilmektedir. Bu açıdan, Bigo'nun "voluntarizm"den kaçarken tamamen kenara ittiği bir unsur yani inceltmiş bir *sınıf bilinci* boyutunu uluslararası tarihsel materyalizmin önerdiği özne kavramsallaştırmasına katmayı hedefler.

Uluslararası Düzen Partisi kavramı uluslararası burjuvazinin maceralarına işaret eder. İç-dış, ulusal-uluslararası diyalektiğini kendi lehine bükmeye uğraşan burjuvazinin, bu diyalektiğe müdahale etme çabalarını sergilemeyi hedefler. Gelmekte olan krizi ya da düzeni tehlikeye sokacak varlığı bir tehdit olan modern siyaset alanını şekillendirme ihtiyacını özetler. Bu nedenle de, Uluslararası Düzen Partisi statükonun tesis edilmesinden sorumlu bir güç olarak görülmemelidir. Aksine, bu Parti reformların, yeniden yapılandırmaların öncülüğünü yapan gerici bir güçtür. Bu kavramla, dünyayı yönetenlerin, teknisyen ve uzmanların sahip oldukları *birlik ruhuna* [esprit de corps] işaret edilir. Teknik ve uzmanlık örtüsünün arkasında yatan zorbalık, aşağılama ve skandal pratiklerini teşhir etmek gibi bir amaç güder.

Aslında kavramla işaret edilmek istenilen şey biraz da burjuvaziye dair "spazmodik bir görüşün" (Thompson, 1971) uluslararası güvenliği yönetenleri anlamakta eksik kalacağıdır. E. P. Thompson (1971: 76- 136), 18. Yüzyılda avamın toplumsal tarihini yazarken, halk tabakalarını ayaklanmaya iten sebebinin midesi boş kalır kalmaz ayaklanan bir *homo economicus* tepkisine indirgenemeyeceğini söyler. Burjuvazi de yalnızca kendisinin en kısa erimli çıkarları söz konusu olunca eyleme geçmez. Nitekim sınıf bilinci, bir sınıfın bütün halinde karşılaştığı kötü durumların içinden çıkılmak için verilen duygudan yoksun rasyonel kararlara indirgenemez. Sınıf bilinci aynı zamanda diğer sınıflara karşı duyulan bir nefreti de içerir ve bu açıdan bakıldığında sınıf çıkarıyla sınıf kını birbirlerine dolayımılarak üretime geçerler.

Sonuç olarak, tüm bu tartışma önceki tarihsel gelişmeler de göz önüne alındığında şunu göstermeyi arzular:

1. Marksist literatürde yaygın bir şekilde kullanılan "piyasa zoru" [market coercion] (Wood, 1995) kavramı ve işaret ettiği emeğin maruz kaldığı değişim değeri mekanizması kapitalizmde, siyasi alanda zorun ne menem bir şekilde örgütlendiğini anlamak için yeterli değildir. Bu nedenle, UDP kavramıyla siyasi alanda zorun örgütlenmesi üzerine yoğunlaşan bir sınıf bilincine ve faaliyetine işaret edilir.
2. Bu partiye ruhunu veren temel *hiza cetveli* dönemsel farklılıklar gösterebilir. Burada 19. Yüzyılda, UDP'nin temel *hiza cetvelinin* burjuva devrimlerinin ve bunu sonucunda doğan modern siyaset alanının sosyalizm/anarşizm karşıtlığı bağlamında daraltılması olduğu söylenebilir.
3. Polisin bu *hiza cetveli* bağlamında uluslararasılaşması, onun da toplumsal biçimine bir müdahale anlamına gelir. Diğer bir deyişle, işçi sınıfının erkine karşı bir güç şeklinde şekillendirilmeye çalışılan polis aygıtı, kendisine şekil veren sınıf mücadelelerine ve dolayısıyla kendisine karşı da müdahale ediyor demektir. Modern polis aygıtı, karşı-devrimci bir güç olarak şekillendirildiği ölçüde, kendisinde bulunan *tarih öncesi* öğeler yeniden canlanırlar. Yani UDP, burjuva

devrimlerinin aştığı eski rejim pratiklerinin uluslararası ölçek sayesinde yeniden üretilerek, bu yolla polise ve siyaset alanına müdahale edilmesini sağlar.

20. Yüzyılın başında hareket zeminlerini giderek daha da ortaklaştıran ve uluslararası bir parti gibi hareket eden uluslararası polislik politikaları kolektifi, polisin dünyada olabildiğince homojen ideolojik ve yönetsel şekillerde ve hakim hiza cetveli bağlamında yeniden yapılandırılması ya da yaygın kullanımıyla *polis reformu* tanımlamasını meşru ve giderek daha yaygın bir söylem olarak kullanmaya başlar. Nitekim, 20. Yüzyılın başından itibaren ABD’de harekete geçen ve bu uluslararası kolektifin önemli parçalarından birisi olan Uluslararası Polis Şefleri Derneği (IACP)’ye "polis reformu hareketi" adı verilir (Deflem, 2002: 104). Polis reformunun temel dinamiği, polis güçlerini, onların yeşermesine engel olduğu iddia edilen ve onları partizanlığa sürüklediği düşünülen bürokrasiden arındırarak yeniden yapılandırmaktır. Bürokrasi, bürokratik formaliteler olarak nitelendirilir. Bürokrasiyi, farklı bakanlıkların siyaset yapma gücü olarak görmek bilinçli olarak tercih edilmez. Bu nedenle, polis konusunda propagandif olarak formalitelere indirgenen bürokrasi engelini aşmak aynı zamanda polislik politikalarının oluşumda siyaset alanının taşıdığı belirsizlikleri de bertaraf etmek anlamına gelir. Diğer bir deyişle, UDP’nin poliste reformdan anladığı polisin uluslararasılaşmasının sağladığı faydaların tesadüfe bırakılmayacak şekilde iradi bir çabayla elde edilmesidir. Polisin uluslararasılaşmasının, polis aygıtının toplumsal belirlenimlerinden görece koparmasının ve burjuvazinin elini güçlendirmesinin 19. Yüzyılın sonunda giderek daha da belirgin bir hale gelmesi, UDP’nin bu durumu daha sistematik bir program haline getirmesine de yol açar. Bu açıdan, *polis reformu* daha önce dağıntık ve kimi zamanlarda olumsal olarak elde edilen sonuçların burjuvazi tarafından düzenli bir program haline getirilmesidir.

Nitekim polis reformu uluslararası alanda burjuva düzeninin tesisi için kendisine yeni bir kavramı araç edinir, demokratikleşme. İttifak güçleriyle Almanya arasında 11 Kasım 1918’de imzalanan Versailles Anlaşması, Alman polis güçlerinin demokratikleşmesini, Almanya’nın devletler sistemine kabulünün bir koşulu olarak belirlenir (Deflem, 2002). Almanya’ya polisliğin demokratik haklar ve ideallere saygı gösterilerek icra edilmesi talebi iletilir.

Tüm bu süreçte, polis reformunun uluslararası düzene entegre olmanın bir önkoşulu olduğunu kavrayan Alman polis şeflerinin ilk icraatı da hiç şaşırtıcı değildir. Aralık 1920’de Münih’te, "Uluslararası Başbelası Bolşevizme Karşı Uluslararası Mücadele" [The International Struggle Against Bolshevism: An International Trouble] adlı toplantı örgütlenir. Her ne kadar bu konferansın amacı Bolşevizm tehditine karşı güçleri birleştirmek şeklinde dile getirilse de gerçekte o yıllarda Avrupa’da komünist bir kalkışma tehlikesinin olmadığı da bilinmektedir (Deflem, 2002: 117). Demokratikleşmenin ve demokrasi cephesinin alameti farikası anti-komünizm’dir. Anti-komünizmin 20. Yüzyılın

başında UDP'yi konsolide edici etkide bulunduğu, ona mutlaka gerekli ama elbette tek başına yeterli olmayan bir üyelik kıstası sağladığı söylenebilir.

Bu anti-komünizm bağlamında okunması gereken demokratikleşme meselesinin Almanya'da aldığı somut biçim, ironik bir şekilde siyasi polislik müessesine çok daha fazla meşruiyet gücü sağlar ya da yaydığı korku ideolojisini çok daha sağlam kılar. Reform döneminde Berlin'de siyasi polisler her köşede gizli silah depolarının peşinde koşar, mektup gizliliği ilkesini ihlal eder, klüp ve derneklere sızarlar. Bu polislerin isimleri herkes tarafından bilinir zira isimler gazete ve dergilerde açık bir şekilde yayınlanır. 1928 senesinde, siyasi polisliğin halka tanıtılması ve "sevdirilmesi" amacıyla popüler bir kitap dahi kaleme alınır (Liang, 1977: 6).

Sonuç olarak, Almanya'daki pro-demokratik polis reformunun paradoksal bir şekilde faşizmin iktidara gelişine bir tür imkan tanıdığı da iddia edilebilir. Merkezi hükümetin emrinde olmayan ve daha ziyade yerel yönetimlere bağlı çalışan polis teşkilatı, Almanya'da nasyonal-sosyalist partinin güç merkezlerinden birisi haline gelir (Poulantzas, 1980: 351). Siyasi polis doğrudan bir şekilde Nazizm ve Hitler'in emrine girer ve aynı zamanda "lider iradesi"nin en mükemmel şekliyle vücut bulduğu bir mekanizma olarak görülür (Poulantzas, 1980: 351). Böylelikle, Almanya'da UDP'nin demokrasi yanlısı olduğu söylenen polis reformlarını tıkr tıkr işleyen faşist bir makinanın inşası takip eder.

Uluslararası güvenlik alanını yöneten UDP'nin programında belki faşizm yoktur ama polis reformu denilen süreçlerin o günden bu yana her daim çok daha otoriter polis teşkilatları yarattığını iddia etmek hiç bir abartı içermeyecektir. Nitekim, yakın yıllarda örneğin Latin Amerika'da gerçekleştirilen birçok polis reformunun gözlemlenebilir sonuçları bunu çok rahat bir şekilde doğrulamaktadır.¹³ Uluslararası güvenlik alanını yöneten ve bugüne değin süreklilik teşkil eden burjuva bilinci karşı-devrimcilik ve eski rejimin restorasyonu hulyasıyla maluldür. Bu burjuva bilincinin yeni/güncel öğelerini tespit etmekse, yeni ampirik çalışmaları gerektirmektedir.

Kaynaklar

- Andreas, P. & Nadelmann, E. 2006, *Policing the Globe: Criminalization and Crime Control in International Relations*, Oxford University Press, New York.
- Bieling, H. J. 2000, "Hegemonic Projects in the Process of European Integration", içinde *Dimensions of a Critical Theory of the European Integration*, der. H. J. Bieling & J. Steinhilber, FEG. Philipps-Universität, Marburg.
- Bigo, D. 2007, "Globalized (in)security: The field and the ban-opticon", içinde *Terror, Liberty, insecurity: Illiberal Practices of Liberal Regimes*, der. D. Bigo and A. Tsoukalas, Routledge, Oxon.
- Bigo, D. & Tsoukalas, A. 2007, *Terror, Liberty, İnsecurity: Illiberal Practices of Liberal Regimes*, Routledge, Oxon.
- Çulhaoğlu, M. 2002, *Binyılın Eşiğinde Marksizm ve Türkiye Solu*, YGS Yayınları.

¹³ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Huggins (1998).

- De Graaff, N. & Van Apeldoorn, B. 2010, "Varieties of US Post-Cold War Imperialism: Anatomy of a Failed Hegemonic Project and the Future of US Geopolitics", *Critical Sociology*, s. 1-25.
- Deflem, M. 2002, *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*, Oxford University Press, New York.
- Denis, V. 2009, "Eski Kumaştan Yeni Elbise Çıkarmak ya da Devrim'in Başlarında Paris Polisinin Çelişkileri (1789- 1792)", içinde *Jandarma ve Polis: Fransız ve Osmanlı Tarihçiliğine Çapraz Bakışlar*, der. N. Lévy, N. Özbek & A. Toumarkine, 17-129, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Ergut, F. 2004, *Modern Devlet ve Polis: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Toplumsal Denetimin Diyalektiği*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Emsley, C. 1999, *Gendarmes and the State in the Nineteenth Century Europe*, Oxford University Press, Oxford.
- Fijnaut, C. 1997, "The International Criminal Police Commission and the Fight Against Communism, 1923-1945", içinde *The Policing of Politics in the 20th Century*, der. M. Mazower, Berghahn Books, Oxford.
- Gerstenberger, H. 2007, *Impersonal Power: History and Theory of the Bourgeois State*, Brill, Londra.
- Gill, S. 2011, "Preface", içinde *Global Crises and the Crisis of Global Leadership*, der. Stephen Gill, Cambridge University Press, Cambridge.
- Gordon, C. 1991, "Governmental rationality: an introduction", içinde *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, der. G. Burchell, C. Gordon and P. Miller, The University of Chicago Press, ABD.
- Heller, A. 1991, "The Concept of the Political Revisited", içinde *Political Theory Today*, der. David Held, Polity Press, Oxford.
- Hoffman, J. 1984, *The Gramscian Challenge: Coercion and Consent in Marxist Political Theory*, Basil Blackwell: Büyük Britanya.
- Huggins, K. M. 1998, *Political Policing: The United States and Latin America*. Duke University Press, Durham ve Londra.
- Hülagü, F. 2011, *Restoring Class Power over the Police: The Role of the International in Neoliberal Police Reform in Turkey*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ODTÜ, Ankara.
- Ignatieff, M. 1996, "Police and People: the Birth of Mr Peel's 'Blue Locusts'", içinde *Policing Volume I.*, der. R. Reiner, Ashgate, Dartmouth.
- Jessop, B. 2008, *State Power*, Birleşik Krallık, Polity Press.
- Knepper, P. 2010, *The Invention of the International Crime: A Global Issue in The Making, 1881-1914*, Palgrave Macmillan, Birleşik Krallık.
- Lemke, T. 2007, "An Indigestible Meal? Foucault, Governmentality and State Theory", *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 15, 43-66.
- Liang, H. H. 1992, *The Rise of Modern Police and the European State System from Metternich to the Second World War*, Cambridge University Press, New York.
- Marx, K. 2009, *Louis Bonaparte'in 18 Brumaire'i*, Yazılama: İstanbul.
- McMullan, J. L. 1996, "The New Improved Monied Police: Reform, Crime Control, and the Commodification of Policing in London", *British Journal of Criminology*, 36, s. 85-108.
- McMullan, J. L. 1998, "Policing Reform and Moral Discourse: The Genesis of a Modern Institution", *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 21, s. 137-158.
- Mooers, C. 2000, *Burjuva Avrupa'nın Kuruluşu*, Dost Kitabevi, Ankara.
- Mouffe, C. 2005, *On the Political*, Routledge, New York.
- Neocleous, M. 2006, *Toplumsal Düzenin İnşası: Polis Erkinin Eleştirel Teorisi*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Neocleous, M. 2006b, "Theoretical Foundations of the 'New Police Science'", içinde *The New Police Science: The Police Power in Domestic and International Governance*, der. M. Valverde & M. Dubber, s. 17-41, Stanford University Press, Stanford.
- Rawlings, P. 2002, *Policing: A Short History*, USA, Willan Publishing.

- Robinson, C. D. 1996, "Ideology as History: A Look at the Way Some English Police Historians Look at the Police", içinde *Policing Volume I*, der. Robert Reiner, s. 83-97, Aldershot, Dartmouth.
- Therborn, G. 1977, "The Rule of Capital and the Rise of Democracy", *New Left Review*, 103, s. 3-41.
- Thompson, E. P. 1971, "The Moral Economy of the English Crowd in the Eighteenth Century", *Past and Present*, 50 (1), s. 76-136.
- Van Apeldoorn, B. 2002, *Transnational Capitalism and the Struggle over European Integration*, Routledge: Londra ve New York.
- Van der Pijl, K. 1998, *Transnational Classes and International Relations*. Routledge: New York.
- Van der Pijl, K. 2007, "Capital and the State System: a Class Act", *Cambridge Review of International Affairs*, 20, s. 627-637.
- Williams, R. 2003, "A State of Permanent Exception: The Birth of Modern Policing in Colonial Capitalism", *Interventions*, 5, s. 322-344.
- Wood, E. M. 1995, *Democracy Against Capitalism*, Cambridge University Press, Birleşik Krallık.